

“ที่ได้มีกฎหมาย ที่นั่นมีความเปลี่ยนแปลง”

Book Review

สตีเฟ่น จี.แมนดิส, วิถีแห่ง เรอัล มาดริด แปลโดย ภูษนิศา เขมะเสวี. นนทบุรี:

วารา พับลิชชิง, 2562. 414 หน้า. (ISBN: 9786168158593)

โดย ปิติเทพ อยู่ยืนยง คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1. บทนำ

หนังสือวิถีแห่งเรอัล มาดริด: ค่านิยมสร้างทีมกีฬาที่ประสบความสำเร็จที่สุดในโลกใบนี้ได้อย่างไร (The Real Madrid Way: How Values Created the Most Successful Sports Team on the Planet) ซึ่งเขียนขึ้นโดยสตีเวน แมนดิส (Steven G. Mandis) เป็นหนังสือที่น่าสนใจสำหรับผู้ต้องการศึกษาการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมกีฬาฟุตบอล (football business and industry) โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือเล่มนี้ได้พยายามชี้ให้เห็นบทบาทและการทำงานของสโมสรฟุตบอลเรอัล มาดริด (Real Madrid Club de Fútbol) ในฐานะที่เป็นสโมสรกีฬาฟุตบอล

อาชีพที่ดำเนินกิจกรรมทางการกีฬาและกิจกรรมแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจไปในคราวเดียวกัน นั้นหมายความว่ากิจกรรมของสโมสรฟุตบอลเรอัล มาดริดมักเกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพการผลิตและการให้บริการในหลากหลายรูปแบบด้วยกัน อันนำมาซึ่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ซึ่งสโมสรฟุตบอลเรอัล มาดริดอาจนำทรัพยากรที่มีอยู่ของตนเองไม่ว่าจะเป็นเงิน ทรัพย์สินและแรงงานมาจัดการอย่างมีระเบียบแบบแผนเพื่อนำไปสู่การแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในตลาดธุรกิจอุตสาหกรรมกีฬาฟุตบอลภายในประเทศสเปนและภูมิภาคยุโรป รวมทั้งตลาดธุรกิจอุตสาหกรรมกีฬาฟุตบอลระดับโลก ในขณะเดียวกันสโมสรฟุตบอลเรอัล มาดริดยังประกอบกิจกรรมทางการกีฬาฟุตบอลและกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อแสวงหารายได้ในท้องตลาดระดับต่างๆ ซึ่งการดำรงอยู่ของสโมสรฟุตบอลเรอัล มาดริดขึ้นอยู่กับการผลิตและการให้บริการบนรากฐานของการดำเนินกิจกรรมกีฬาฟุตบอลอาชีพที่มีมาตรฐาน (standard) และมีการดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นหลักการภายใต้กรอบจริยธรรมและจรรยาบรรณที่พึงปฏิบัติ (profession) จนกิจกรรมทางการกีฬาและกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อแสวงหารายได้ที่เคยดำเนินอยู่และกำลังจะดำเนินไป ล้วนแล้วแต่ส่งอิทธิพลทั้งภายในสโมสรและภายนอกสโมสรให้สโมสรฟุตบอลเรอัล มาดริดกลายเป็นทีมกีฬาที่ประสบความสำเร็จสโมสรหนึ่งในตลาดอุตสาหกรรมกีฬาฟุตบอลของประเทศสเปนและภูมิภาคยุโรป

การไล่เรียงเนื้อหาอย่างเป็นลำดับของหนังสือเล่มตั้งแต่ตอนที่ 1 เรอัล มาดริดเป็นทีมกีฬาที่ประสบความสำเร็จที่สุดในโลกได้อย่างไรไปจนถึงตอนที่ 5 ยุคกาลาดิกอส 4.0 (ยุคปัจจุบันของเรอัล มาดริด) นี้ ยังช่วยให้ผู้อ่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติของสโมสรฟุตบอลเรอัล มาดริด ซึ่งปฏิบัติตามซ้ำนานตามครลองและเป็นที่ยอมรับในองค์กร จนสิ่งเหล่านี้ได้กลายมาเป็นวัฒนธรรมและวิถีของสโมสรฟุตบอลเรอัล มาดริด หนังสือเล่มนี้ยังได้อธิบายและอธิบายกระบวนทัศน์ (paradigm) ที่มุ่งสำรวจมุมมองพัฒนาการของการบริหารงาน นโยบายสโมสร ตลอดจนถึงความเป็นไปตั้งแต่ยุคกาลาดิกอส 1.0 (Galácticos Era 1.0) (1955-1960) ไปจนถึงยุคกาลาดิกอส 4.0 (Galácticos Era 4.0) (2015-ปัจจุบัน) ตั้งแต่ยุคก่อร่างสร้างตัวของสโมสรไปจนถึงยุคสมัยใหม่ที่สโมสรเองต้องท้าทายและเผชิญกับความผันผวนทางเศรษฐกิจและสังคมที่อาจส่งผลกระทบต่อการบริหารสโมสรทั้งในด้านบวกและด้านลบ การอธิบายอย่างเป็นลำดับและการเปรียบเทียบของผู้เขียนในลักษณะนี้ย่อมทำให้เห็นทั้งข้อดีและข้อเสียของการบริหารงานสโมสร ซึ่งจะทำให้สามารถวิเคราะห์ความท้าทายที่สโมสรที่อาจเผชิญได้ในอนาคต

2. อิทธิพลของกฎหมายของรัฐและระเบียบข้อบังคับในวงการกีฬาฟุตบอลต่อสโมสรฟุตบอลเรอัล มาดริด

หนังสือเล่มนี้ไม่เพียงสอดแทรกประสบการณ์จากการบริหารจัดการสโมสรฟุตบอลเรอัล มาดริดให้ประสบความสำเร็จจนกลายเป็นทีมกีฬาฟุตบอลชั้นนำของโลกเท่านั้น ขณะเดียวกัน หนังสือเล่มนี้ยังได้สอดแทรกเนื้อหาสาระเกี่ยวกับอิทธิพลของกฎหมายของรัฐและระเบียบข้อบังคับในวงการกีฬาฟุตบอล อิทธิพลเช่นนี้เกิดขึ้นมาจากอำนาจตามกฎหมายของรัฐ (state) ที่กำหนดให้สโมสรฟุตบอลเรอัล มาดริดต้องปฏิบัติตาม หรืออำนาจตามระเบียบข้อบังคับขององค์กรกำกับกีฬาฟุตบอล (football governing bodies) ที่มุ่งหมายให้สโมสรฟุตบอลเรอัล มาดริดปฏิบัติตามนั้น หมายความว่าสโมสรฟุตบอลเรอัล มาดริดต้องปฏิบัติตามกฎหมายของรัฐและยอมตนผูกพันจะปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับขององค์กรกำกับกีฬาฟุตบอลที่ตนเข้าไปผูกพันเป็นสมาชิกหรือตกลงร่วมกิจกรรมการแข่งขันกีฬาฟุตบอล ทั้งยังต้องบริหารสโมสรหรือดำเนินกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดโดยไม่ละเมิดกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ ซึ่งรัฐและองค์กรกำกับกีฬาฟุตบอลที่สโมสรฟุตบอลเรอัล มาดริดได้เข้าไปเป็นสมาชิกด้วยนั้น มีบทบาทสำคัญในการวางรากฐานการปกครองกีฬาฟุตบอล (football governance) และรักษาระเบียบข้อบังคับต่างๆ ด้วยการสร้างระบบการกำกับดูแลหรือปกครองกีฬาฟุตบอลในประเทศสเปนอย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้การสร้างระเบียบข้อบังคับขึ้นมาเพื่อให้อำนาจแก่องค์กรกำกับกีฬาฟุตบอลในประเทศสเปนให้สามารถใช้อำนาจกำกับควบคุมเหนือสมาชิกได้ ประกอบกับประเทศสเปนเป็นประเทศหนึ่งในภูมิภาคยุโรป ด้วยประการนี้การดำเนินธุรกิจกีฬาฟุตบอลของสโมสรจึงเป็นไปในรูปแบบที่สอดคล้องและเป็นไปในทางเดียวกันกับระบบการบริหารจัดการลีกฟุตบอลยุโรป (football league systems in Europe) ของสหภาพสมาคมฟุตบอลยุโรป (ยูฟ่า) (Union of European Football Associations หรือ UEFA) หนังสือเล่มนี้ได้ชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างระบบฟุตบอลอาชีพในยุโรปกับเมเจอร์ลีกเบสบอล (เอ็มแอลบี) (Major League Baseball หรือ MLB) และลีกบาสเกตบอลอาชีพของสมาคมกีฬาบาสเกตบอลในอเมริกาเหนือ (เอ็นบีเอ) (National Basketball Association League หรือ NBA) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎระเบียบทางการเงิน (financial rules) ระหว่างเอ็มแอลบีกับเอ็นบีเอ (องค์กรกำกับกีฬาเบสบอลและบาสเกตบอลในสหรัฐอเมริกา) และฟุตบอลอาชีพในยุโรปยูฟ่า (องค์กรกำกับกีฬาฟุตบอลในยุโรป) กล่าวคือระบบการแข่งขันกีฬาแบบลีกในกีฬาฟุตบอลยุโรปและกีฬาบาสเกตบอลกับเบสบอลในอเมริกาเหนือที่มี

ระบบการแข่งขันระหว่างสโมสรในระดับต่างๆ ซึ่งเกี่ยวโยงกันผ่านการเลื่อนชั้นและการตกชั้น คล้ายคลึงกัน แต่ทว่ากฎทางการเงินว่าด้วยวินัยการเงินการคลังและการบริหารงบประมาณรายจ่ายของสโมสรกีฬากลับมีความแตกต่างกันในรายละเอียด ทั้งกฎทางการเงินของยูฟ่าของภูมิภาคยุโรป (กฎความยุติธรรมทางการเงินของยูฟ่าหรือ UEFA Financial Fair Play) กับกฎทางการเงินของเอ็มแอลบีและเอ็นบีเอของภูมิภาคอเมริกาเหนือวางหลักเกณฑ์ที่กำหนดจำนวนเงินอย่างสูงที่อนุญาตให้จ่ายหรือให้ก่อหนี้ผูกพันได้ตามวัตถุประสงค์และภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ แต่กฎทางการเงินของยูฟ่ามุ่งเน้นถึงการสร้างวินัยการเงินการคลังของสโมสรกีฬาฟุตบอลในเรื่องความคุ้มทุน (รวมทั้งป้องกันงบประมาณที่รายจ่ายของสโมสรมากกว่ารายได้ของสโมสร) โดยไม่มีเรื่องของเพดานเงินเดือน (salary cap) หรือภาษีฟุ่มเฟือย (luxury tax) เกี่ยวกับของนักกีฬาฟุตบอล ในทางตรงกันข้ามกฎระเบียบทางการเงินของทั้งเอ็มแอลบีกับเอ็นบีเอ กลับมีการกำหนดเรื่องภาษีฟุ่มเฟือยในรูปแบบที่เป็นภาษีความสมดุลของการแข่งขัน (competitive balance tax) เอาไว้เพื่อสร้างวินัยการเงินการคลังให้กับสโมสรกีฬาเบสบอลและกีฬาบาสเกตบอลขนาดใหญ่ไม่ให้ใช้เงินงบประมาณมากเกินไป เพียงแต่เอ็มแอลบีไม่ได้มีการกำหนดเรื่องของเพดานเงินเดือนของนักกีฬาเบสบอลเอาไว้ การกำหนดเพดานเงินเดือนของเอ็นบีเอเอาไว้ในทำนองนี้ย่อมหมายถึงแต่ละสโมสรกีฬาเบสบอลในลีกเอ็นบีเอสามารถจ่ายเงินเดือนให้นักกีฬาของตัวเองทั้งทีมน้อยกว่าจำนวนเงินที่กฎระเบียบทางการเงินของเอ็นบีเอได้กำหนดเอาไว้ อย่างไรก็ตามเอ็นบีเอพยายามสร้างข้อยกเว้นหลายประการ (salary cap exceptions) เพื่อให้เพดานเงินเดือนมีความยืดหยุ่น (flexibility) มากยิ่งขึ้น อีกทั้งเอ็นบีเอก็ยังนำภาษีฟุ่มเฟือยหรือภาษีความสมดุลของการแข่งขันมาใช้สำหรับล้งโทซสโมสรหรือทีมที่ฝ่าฝืนวินัยการเงินการคลังจ่ายเงินเดือนของนักกีฬาสูงไปกว่าเพดานเงินเดือนที่เอ็นบีเอได้กำหนดเอาไว้

ดังนั้น หนังสือเล่มนี้จึงอธิบายเป็นนัยว่าสโมสรฟุตบอลเรอัล มาดริดในฐานะที่เป็นทีมกีฬาฟุตบอลที่เข้ามาทำการแข่งขันในยูฟ่าแชมเปียนส์ลีก (UEFA Champions League) ก็ต้องปฏิบัติตามกฎทางการเงินของยูฟ่า (กฎความยุติธรรมทางการเงินของยูฟ่าหรือ UEFA Financial Fair Play) อย่างเคร่งครัด หากฝ่าฝืนอาจต้องยินยอมเผชิญโทษทางวินัยที่อาจกระทบต่อสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของสโมสรฟุตบอลเรอัล มาดริดได้ ในขณะที่เดียวกันหนังสือเล่มนี้ก็พยายามพรรณนาและอภิปรายความแตกต่างระหว่างกฎทางการเงินว่าด้วยวินัยการเงินการคลังและการบริหารงบประมาณรายจ่ายของสโมสรกีฬาในกีฬาภูมิภาคยุโรปและอเมริกาเหนือในรายละเอียด

“ที่ได้มีกฎหมาย ที่นั้นมีความเปลี่ยนแปลง”

นอกจากนี้หนังสือเล่มนี้ยังกล่าวถึงกฎหมายมหาชนทางการกีฬาของประเทศสเปน นั่นก็คือ กฎหมาย Ley 10/1990, de 15 de octubre, del Deporte ที่วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับระเบียบของรัฐว่าด้วยความเกี่ยวพันระหว่างรัฐ สถาบันทางการกีฬาของรัฐกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในวงการกีฬาสเปนในฐานะที่รัฐหรือสถาบันทางการกีฬาของรัฐมีอำนาจปกครองหรือควบคุมเหนือไปกว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในวงการกีฬาสเปนในฐานะที่เป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล (เอกชน) ที่อยู่ในประเทศสเปน กฎหมายฉบับนี้ไม่เพียงมีส่วนช่วยยกระดับมาตรฐานลา ลีกา สเปน (La Ligas Profesionales) เท่านั้น ในขณะเดียวกันกฎหมายฉบับนี้ยังส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมกีฬาทั่วทั้งประเทศสเปน (Federaciones deportivas españolas) ทั้งนี้กฎหมายฉบับนี้ได้วางหลักเกณฑ์ในเรื่องโครงสร้างความเป็นเจ้าของสโมสรกีฬาฟุตบอลในประเทศสเปนเอาไว้ กล่าวคือกฎหมายสเปนฉบับนี้ได้ให้อำนาจรัฐกำหนดมาตรฐานศักยภาพทางการเงินของสโมสรกีฬาฟุตบอล โดยระบุให้ทุกสโมสรกีฬาฟุตบอลต้องแสดงให้เห็นว่าตนเองมีศักยภาพทางการเงินสำหรับการบริหารจัดการสโมสรของตนเองอย่างเหมาะสม อันเป็นหลักประกันว่าสโมสรตนเองจะมีงบประมาณอย่างเพียงพอต่อการดำเนินกิจการสโมสรของตน อีกทั้งรูปแบบการดำเนินการและการจัดตั้งองค์กรสโมสรกีฬาฟุตบอลจะต้องถูกปรับรูปแบบให้เป็นบริษัทจำกัดหรือ Sociedad Anónima Deportiva (หรือ SAD) เพื่อสร้างความเชื่อถือทางการเงิน เหตุที่กฎหมายสเปนได้วางหลักเกณฑ์เอาไว้เช่นนี้ก็เพราะว่าในช่วงเวลาดังกล่าวหลายสโมสรกีฬาฟุตบอลในประเทศสเปนได้เผชิญปัญหาทางการเงินอย่างมากจนมีแนวโน้มที่กิจการสโมสรจะประสบปัญหาทางการเงินจนอาจเข้าสู่ภาวะล้มละลาย

อนึ่งสโมสรฟุตบอลเรอัล มาดริดรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการทางกฎหมายมีลักษณะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเศรษฐกิจ สังคมและการดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรมกีฬาฟุตบอลในประเทศสเปน เช่น นาย Carlos Martinez หนึ่งในกรรมการบริหารสโมสรฟุตบอลเรอัล มาดริดได้ก่อตั้งฝ่ายกฎหมายอิสระ (stand-alone legal entity) ที่เรียกว่า Sociedad Mixta เพื่อการบริหารจัดการกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อการจัดการผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่มาจากค่าลิขสิทธิ์ ค่าสปอนเซอร์ ค่าภาพลักษณ์นักกีฬาฟุตบอล รวมทั้งรายรับจากธุรกิจออนไลน์ ตลอดจนวางแผนพัฒนารูปแบบโมเดลทางการเงินในอีกสิบเอ็ดปีข้างหน้า

3. บทส่งท้าย

หนังสือเล่มนี้เล่าเรื่องราวเคล็ดลับความสำเร็จอันเป็นหมุดหมายสำคัญที่ทำให้สโมสรฟุตบอลเรอัล มาดริดสามารถก้าวขึ้นมาเป็นทีมฟุตบอลชั้นนำระดับโลก ซึ่งกว่าสโมสรฟุตบอลเรอัล มาดริดจะก้าวขึ้นมาเป็นทีมฟุตบอลชั้นนำก็ต้องดำเนินกิจกรรมที่ใช้ทั้งทุน แรงงานและทรัพยากรต่างๆ เพื่อบริหารสโมสรให้ประสบความสำเร็จ อีกทั้งสโมสรฟุตบอลเรอัล มาดริดก็ต้องดำเนินกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงกฎ ระเบียบและข้อบังคับที่องค์กรกำกับกีฬาฟุตบอลได้วางหลักเกณฑ์กำหนดกรอบกติกาในธุรกิจอุตสาหกรรมกีฬาฟุตบอลเอาไว้เพื่อใช้กำกับหรือควบคุมการดำเนินกิจกรรมของสโมสรกีฬาฟุตบอลในประเทศสเปนหรือในยุโรปให้ปฏิบัติตาม หากมีการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามก็อาจมีความผิดและได้รับโทษทางวินัยตามที่กำหนดไว้ หนังสือเล่มนี้ได้อธิบายสาระสำคัญกฎหมาย Ley 10/1990, de 15 de octubre, del Deporte ของประเทศสเปน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานศักยภาพทางการเงินของสโมสรกีฬาฟุตบอลและวางรูปแบบองค์กรจำพวกสโมสรกีฬาฟุตบอลในยุคปัจจุบัน รวมทั้งหนังสือเล่มนี้ยังได้กล่าวถึงการก่อตั้งฝ่ายกฎหมายอิสระของสโมสรฟุตบอลเรอัล มาดริดขึ้นมาเป็นการเฉพาะเพื่อจัดการผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สิ่งเหล่านี้ล้วนสะท้อนให้เห็นว่าความรู้และปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับและกฎหมายย่อมเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นต่อการบริหารสโมสรกีฬาฟุตบอลอาชีพให้ประสบความสำเร็จทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคต